

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1448152

KADINLARIN AŞKA DAİR TUTUMLARININ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
İLİŞKİSİ: UYGULAMALI BİR ÇALIŞMA¹

Doç. Dr. Gamze AKSAN

Uzm. Fatma Nur Erdal

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

Aile Danışmanı, Psikolojik Danışman

e-posta: gaksan@selcuk.edu.tr

e-posta: fnurdem@gmail.com

0000-0001-5051-4630

0009-0006-2436-6017

ÖZ

Aşk, psikolojik, biyolojik ve sosyal faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok yönlü bir olgudur. Karmaşık ve çok boyutlu yapısı toplumsal, kültürel ve tarihsel dinamiklerle etkileşimle, bireysel ve duygusal deneyimlerin ötesinde toplumsal kurumlar, değerler ve normlar tarafından inşa edilen bir gerçeklik olduğunu anlatır. Bu gerçekliğin inşası mikro düzeyde bireysel dışavurumlarla yakından ilişkilidir. İnsan davranışını şekillendiren istikrarlı fakat değişen ve gelişen bir özellik yapısı olarak kişilik özellikleri aşk, romantik bağlılık ve güvene yönelik tutumları önemli ölçüde etkilemektedir. Bu çalışma ise toplumsal cinsiyet ve biyolojik faktörler açısından duygusallığın daha çok atfedildiği kadınların kişilik özellikleri ile aşka yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma temel olarak kadınların aşka yönelik tutumlarının kişilik özellikleri ve demografik özellikler açısından ortaya koyduğu ilişkilere odaklanmaktadır. Araştırma Konya'da yaşayan 20 yaş üstü 520 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verileri elde etmek için "Büyük Beşli - 50 Kişilik Testi", "Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği" ve demografik bilgi sorularını içeren "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak buradan elde edilen veriler istatistikî testlere tabi tutulmuştur. Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkiler kadınların kişilik özellikleri ve demografik özelliklerinin aşka dair tutumlarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Çalışma bulgularında kişilik özellikleri ile aşka dair tutumlar arasında tutarlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aşk, Kişilik Özellikleri, Aşk ve Kişilik Özellikleri İlişkisi, Kadınlar.

RELATIONSHIP BETWEEN WOMEN'S ATTITUDES TOWARDS LOVE AND THEIR PERSONALITY
TRAITS: AN APPLIED STUDY

ABSTRACT

Love is a multifaceted phenomenon shaped by the interaction of psychological, biological and social factors. Its complex and multidimensional structure tells us that it is a reality constructed by social institutions, values and norms beyond individual and emotional experiences through interaction with social, cultural and historical dynamics. The construction of this reality is closely related to individual expressions at the micro level. Personality traits, as a stable but changing and developing structure of characteristics that shape human behavior, significantly affect attitudes towards love, romantic commitment and trust. This study examines the relationship between the personality traits of women, to whom emotionality is attributed more in terms of gender and biological factors, and their attitudes towards love. The research mainly focuses on the relationships between women's attitudes towards love in terms of personality traits and demographic characteristics. The research was conducted with 520 women over the age of 20 living in Konya. In order to obtain the data in the research, the "Big Five - 50 Personality Test" and the "Attitudes Towards Love Scale" and the "Personal Information Form" containing demographic information questions were used and the data obtained from here were subjected to statistical tests. The relationships between the sub-dimensions of the scales reveal that women's personality traits and demographic characteristics affect their attitudes towards love. The study findings showed that there were consistent relationships between personality traits and attitudes towards love.

Keywords: Love, Personality Traits, Relationship between Love and Personality Traits, Women.

Geliş Tarihi/Received: 28.05.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 04.06.2025

Yayın Tarihi/Printed Date: 30.06.2025

Kaynak Gösterme: Aksan G., ve Erdal, F.N. (2025). "Kadınların Aşka Dair Tutumlarının Kişilik Özellikleri İle İlişkisi: Uygulamalı Bir Çalışma". *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(13) 328-343.

¹ Bu çalışma Doç. Dr. Gamze Aksan'ın danışmanlığında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Fatmanur Erdal tarafından 2024 yılında yüksek lisans tezi olarak savunulan "Kadınların Kişilik Özelliklerinin Aşka Dair Tutumları Üzerine Etkisi: Konya Örneği" isimli çalışmanın verileri çerçevesinde hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Duygusal ilişkilerin önemli boyutlarından birisi olan aşk, bireysel etkileşimlerin yanı sıra, biyolojik ve sosyal faktörlerden etkilenen karmaşık ve dinamik bir yapıya sahiptir. Aşk olgusunun çok yönlü doğasını anlamak, bireylerin ilişkilerdeki tutum ve davranışları üzerindeki etkilerini araştırmak açısından önemlidir. Aşk ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin analizi, duygusal ilişkilerin, özelde de kadın erkek ilişkilerinin boyutlarından birisi olarak aşkın duygusal ilişkilerdeki memnuniyetin ve tatminin artması, bireylerin duygusal refahlarının desteklenmesi gibi olumlu işlevleri ile birlikte toplumsal normların işleyişi ve sosyal beklentilerle ilişkisinin anlaşılması açısından önemlidir. Kadınların duygusal ilişkilerdeki davranış ve tutumları, aynı zamanda duygusal yönelimleri çoğunlukla anlayış, tolere etme ve fedakârlıkla karakterize edilmektedir. Bu durum kadınların, ilişkilerin duygusal olarak dengelenmesinde ve sürdürülmesinde daha fazla role sahip olduğunu anlatarak bir yönüyle “duygusal emek” ile de ilişkilendirilebilir. Bu çalışma ise temelde kadınların kişilik özellikleri ile aşka yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu özelliklerin kadınların duygusal ve ilişkisel dinamikleri üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu temel amaçtan hareketle, çalışma, Beş Faktör Kişilik Modeli’ ni (dışa dönüklük, uyumluluk, nevrotiklik, vicdanlılık ve deneyime açıklık) çerçeve olarak kullanmaktadır. Bu model, kişilik özelliklerinin romantizm, bağlılık ve kişilerarası ilişkilerde güven gibi aşkla ilişkili tutumlara nasıl yansıdığını anlamak için bir temel sunmaktadır. Araştırma ayrıca, bu ilişkilerin demografik değişkenler tarafından nasıl etkilendiğini ele alarak, kadınlar arasındaki sosyo-psikolojik kalıpları daha ayrıntılı bir şekilde anlamaya yönelmiştir. Konya ilinde yaşamını süren farklı demografik özelliklere sahip kadınların katılımcı olduğu bu araştırma, cinsiyete duyarlı araştırmalara katkı sağlamanın yanı sıra demografik faktörlerin kişisel ve duygusal sonuçları nasıl etkilediğine dair bakış açısı sunmaya çalışacaktır. Çalışmada öncelikle alan araştırmasındaki soruların eksenini belirleyen aşk ve kişilik özellikleri ile ilgili kavramsal/ kuramsal bakış açıları ve konu ile ilgili literatür irdelenecektir. Çalışmada yöntemle dair temel bilgiler aktarıldıktan sonra alan araştırması bulgularının ilişkisel analizlerle betimlenmesi ve literatüre dayalı verilerle yorumlanarak tartışılması amaçlanmıştır.

1. Kişilik Kavramı ve Beş Faktör Kişilik Kuramı

Kişilik, bireylerin davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını farklı bağlamlarda etkileyen, belirli açılardan istikrarlı, belirli açılardan da dinamik özellik gösteren bir kavramdır. TDK (2024) yaygın kullanım olarak kişiliği “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü; şahsiyet...” şeklinde tanımlar. Burger(2019) kişilik kavramını farklı durumlarda tutarlı olan ve bireyleri birbirinden ayıran bir dizi kalıcı özellik ve davranış olarak ifade etmiştir. Genetik yatkınlıklar ve çevresel etkiler arasında karmaşık bir etkileşim yoluyla geliştiği kabul edilen kişiliğin bu anlamda yüzde kırk ila altmış civarında kalıtsal olduğu, bireylerin yaşam deneyimleri ve kültürel dinamiklerin etkilerinin ise bahsedilen bireysel farklılıklara katkıda bulunduğu ifade edilmektedir (Bouchard ve Loehlin, 2001). Kişilik özelliklerinin duygusal iyi oluş ve sosyal işlevsellikler üzerinde önemli etkilerinin olduğu ifade edilmektedir. Artan kaygı ve depresyon riskleri nevrotik kişilik özellikleri ile vicdanlı olmanın ise daha iyi sağlık sonuçları ve kariyerde başarı ile ilişkili olduğu gibi sonuçlara sahip araştırmalar bu durumu temellendirmektedir (Roberts, Walton ve Viechtbauer, 2006). Kişilik özellikleri zaman içerisinde belirli açılardan nispeten sabit kalsa da kişisel gelişim konusunda çabalar, yaşlanma süreçleri ve majör yaşam deneyimleri gibi süreçler nedeniyle değişebilmektedir. Bu konuda gerçekleştirilen boylamsal çalışmalar bireylerin yaş aldıkça, “olgunluk ilkesi” olarak da bilinen, bilinçli olma ve duygusallıkta daha istikrarlı olma eğiliminde olduklarını bulmuştur(Caspi, Roberts ve Shinner, 2005). Kişiliği şekillendirmede önemli rol oynayan dinamikler ise içinde yaşanılan kültürün davranış normları, benlik algısı ve sosyal beklentileri etkilemesi ile oluşmaktadır. Bu noktada örneğin daha toplulukçu özelliklere sahip toplumların uyumlu olmayı, bireyci kültürlerin ise dışa dönüklük olmayı öncelediği ifade edilmektedir(Hofstede, 2001). Kişiliği anlamada “Beş Faktör Kişilik Teorisi (FFM)”, kişiliği açıklık, vicdanlılık, dışadönüklük, uyumluluk ve nevrotiklik olmak üzere beş temel boyutta inceleyen, psikolojide yaygın kabul gören bir çerçevedir (Costa ve Mc Crae, 1999). Klasik ayırıcı

özellikler yaklaşımından farklı olarak, bu ölçme yaklaşımı faktör analitiği ile geliştirilmiş ve cümle tanımlayıcıları kullanılarak değerlendirme kesinliği artırılmıştır. Beş Faktör Kişilik Teorisi kişilik özelliklerinin yapısal temeline odaklanır ve bu beş boyutun çeşitli kültürel ve bağlamsal durumlarda kişiliğin temel bileşenlerini temsil ettiğini savunur (Kutta ve arkadaşları, 2020).

Burada bahsedilen boyutlardan ilk olarak açıklık boyutu hayal gücü, iç görü ve çok çeşitli ilgi alanları gibi özellikleri kapsar. Açıklık düzeyi yüksek bireyler genellikle yaratıcıdır ve yeni deneyimlere açıktır. Vicdanlılık, yüksek düzeyde düşünceli olmayı ifade eder. İyi dürtü kontrolü ve hedefe yönelik davranışlarla karakterize edilen vicdanlı bireyler genelde kolaylıkla organize olurlar ve ayrıntılara dikkat ederler. Dışadönüklük boyutu, heyecanlanma, sosyallik, konuşkanlık, girişkenlik ve yüksek düzeyde duygusal ifade gücü gibi özellikleri içerir. Dışa dönük bireyler dışa dönük ve yüksek enerjiye sahip olma eğilimindedirler. Uyumluluk ise, güven, fedakârlık, nezaket ve diğer olumlu sosyal davranışlar gibi özellikleri içerir. Uyumlu kişilik özelliğine sahip olan bireyler genellikle işbirlikçi ve şefkatlidir (Babcock ve Wilson, 2020; Costa ve Mc Crae, 1999; Somer ve arkadaşları, 2002). Son olarak nevroitiklik boyutu yüksek olan insanlar genellikle duygusal dengesizlik, kaygı, karamsarlık, sinirlilik ve üzüntü yaşayanlardır. Nevrotiklik, olumsuz duyguları daha sık deneyimleme eğilimini yansıtmaktadır (Babcock ve Wilson, 2020).

Farklı kişilik özelliklerine sahip bireyler, romantik ilişkilerde algılanan farklı tepkiler sergilemektedirler. (Holden ve arkadaşları, 2015). Ayrıca, ilişki çatışmaları sırasındaki başa çıkma mekanizmaları kişilik özelliklerine göre farklılık göstermektedir; söz gelimi nevroitik bireylerin düşmanca davranışlar sergileme olasılığı daha yüksektir (Lemay ve Dobush, 2015).

2. Aşk

Varoluşun en büyük gerçeklerinden biri olan aşk kavramı TDK Güncel Türkçe Sözlükte (2024); “Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık duygusu...” şeklinde tanımlanmıştır. Bu konudaki akademik kaynaklarda aşkın insanlar arasında görülen güçlü duygusal bir bağ ve derin çekim hissi (Akın, 2015; Hatfield ve Rapson, 1993) olarak tanımlandığı görülmektedir. Psikolojik, biyolojik ve sosyal faktörlerden etkilenen karmaşık ve dinamik bir yapı olan aşkın çok yönlü doğasını anlamak, bireylerin ilişkilerdeki tutum ve davranışları üzerindeki etkilerini araştırmak için oldukça önemlidir. Bunların yanı sıra aşk, kişinin arzularının ikiye katlanmasını ve kendine ve ötekine yabancılaşmasıyla işaretlenen bir deneyimi içeren bir pathos olarak anlaşılabilir (Waldenfels, 2016). Psikolojik, kültürel, nörobiyolojik ve felsefi boyutlardan oluşan zengin bir dokuyu kapsamaktadır. Tanımı bireysel deneyimler, kültürel ve toplumsal faktörler tarafından şekillenmektedir. Akademisyenler ve araştırmacılar, aşkın karmaşıklığını çözmeye çalışsa da aşk, son derece esrarengiz ve son derece insani bir deneyim olmaya devam etmektedir. Aşağıda literatürde yer alan, aşkın türlerini anlatan bazı sınıflamalarda bahsedilecektir.

2.1. Tutkulu ve Arkadaşça Aşk

Farklı duygusal, bilişsel ve davranışsal bileşenlerle karakterize edilen, iki farklı romantik bağlanma biçimi olarak ‘tutkulu’ ve ‘arkadaşça’ aşk kavramları temsil edilmektedir. Tutkulu aşk, yoğun duygusal uyarılma, özlem ve âşık olma ile betimlenir. Ayrıca buna artan fizyolojik tepkiler ve fiziksel çekiciliğe odaklanma eşlik etmektedir (Hatfield ve Rapson, 1993). Arkadaşça aşk ise, duygusal yakınlığı, şefkati, ortak deneyimleri ve karşılıklı desteği vurgulayan samimiyet ve güven duygularıyla öne çıkmaktadır (de Jong ve Reis, 2016).

Çiftler arası duygusal yükselişler tutkulu aşkın yoğunluğunu körükleyebilirken aynı zamanda ilişkideki potansiyel istikrarsızlığa da katkıda bulunabilmektedir. Tutkulu aşktaki potansiyel istikrarsızlık, romantik ilişkilerde bireylerin deneyimlediği yüksek duygusal durumlardan ve yoğun bağlanmadan kaynaklanmaktadır. Tutkulu aşkın nörobiyolojik bağıntıları, örneğin artan dopamin seviyeleri ve beyin ödül yollarındaki değişiklikler, dürtüsel davranışlara ve mantıksız karar vermeye yol açarak potansiyel olarak ilişkiyi istikrarsızlaştırabilmektedir (Fisher ve arkadaşları, 2016; Grippio ve Ciosek, 2023). Dahası, tutkulu aşkın karakteristik özelliği olan partnere yoğun odaklanma ve kaybetme korkusu, kıskançlık, sahiplenme ve ilişki çatışmalarına

yol olarak istikrarsızlığa daha da katkıda bulunabilmektedir (Péloquin ve arkadaşları, 2022). Yoğun tutkulu aşkın fizyolojik etkileri, istikrarsızlık potansiyeliyle birleştiğinde, romantik ilişkilerdeki bireyler için uzun vadeli psikolojik etkilere sahip olabilmektedir. Tutkulu aşk, olumlu duygular ve coşku dolu deneyimlerle ilişkilendirilirken aynı zamanda kıskançlık, güvensizlik ve kaygı gibi olumsuz duygulara da yol açabilmektedir (Fisher ve arkadaşları, 2016; Péloquin ve arkadaşları, 2022). Tutkulu aşkta yaşanan yoğun duygusal iniş ve çıkışlar, ruh hali ve zihinsel sağlıkta dalgalanmalara katkıda bulunarak uzun vadeli ilişki tatminini ve istikrarı etkileyebilmektedir (Fisher ve arkadaşları, 2016; Marazziti ve arkadaşları, 2021). Ek olarak, tutkulu aşkla ilişkili fizyolojik uyarılma, zamanla strese bağlı sağlık sorunlarına yol açarak bireylerin genel psikolojik sağlığını daha da etkileyebilmektedir (Grippo ve Ciosek, 2023).

Arkadaşça aşkın en önemli özelliği olan duygusal yakınlık, kişinin en derin düşüncelerini, duygularını ve kırılganlıklarını bir partnerle paylaşma yeteneğini kapsamaktadır (de Jong ve Reis, 2016). Bireyler arasında derin bir duygusal bağ teşvik eden derin bir karşılıklı anlayış, empati ve kabul duygusunu içermektedir. Açık iletişim, aktif dinleme ve empatik uyum yoluyla duygusal yakınlık, ilişkide emniyet ve emniyet duygusunu geliştirmekte, duygusal yakınlığı ve güveni beslemektedir (Kordoutis, 2015). Kalıcı bağlılık, arkadaşça aşkın temelini oluşturmakta ve kişinin ilişkiye ve partnerine sarsılmaz bir bağlılığını ifade etmektedir (Barsade ve O'Neill, 2014). Geçici aşklardan ya da geçici çekiciliklerden farklı olarak, kalıcı bağlılık, ilişkinin refahına ve mutluluğuna uzun vadeli bir yatırım anlamına gelmektedir. Hayatın iniş ve çıkışlarını birlikte göğüslemeyi, zorluklarla dayanıklılık ve sarsılmaz destekle başa çıkmayı gerektirmektedir. Sadakat, fedakârlık ve uzlaşma eylemleri yoluyla kalıcı bağlılık, arkadaşlık bağını sürdürür ve ilişkiyi günlük yaşamın gelgitleri arasında sabitlemektedir (de Jong ve Reis, 2016).

Tutkulu ve arkadaşça aşk, romantik bağlılığın farklı ancak birbiriyle ilişkili yönlerini temsil eder ve her biri yakın ilişkilerin dinamiklerine ve uzun ömürlülüğüne benzersiz bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Tutkulu aşk başlangıçta çekiciliği ve tutkuyu tetiklerken, arkadaşça aşk zaman içinde duygusal yakınlığı ve ilişkisel tatmini sürdürmektedir. Bu aşk biçimlerinin gelişimini etkileyen faktörleri anlamak, sağlıklı, tatmin edici ve uzun vadeli birlikteliklerin dinamiklerini şekillendirmek ve aile danışmanlığı süreçlerinde rehberlik etmek için oldukça önemli görülmektedir.

2.2. Üçgen Aşk Kuramı

Sternberg'in "Üçgen Aşk Kuramı" aşkı üç temel bileşenle tanımlar: "yakınlık", "tutku" ve "bağlılık". Yakınlık, ilişki içinde güven ve şefkat duygularını kapsayan duygusal bağ temsil eder. Tutku, romantik ve fiziksel çekimle ilişkilidir. Bağlılık ise ilişkiyi sürdürme ve zorluklarla başa çıkma yönünde alınan kararlara dayanır (Sternberg, 2018; Merino ve Privado, 2020). Üçgen Aşk Kuramı, bu üç bileşenin farklı kombinasyonlarıyla çeşitli aşk türlerinin ortaya çıktığını savunur. "Mükemmel Aşk", yüksek yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerini içerirken, "Romantik Aşk" düşük bağlılık, yüksek yakınlık ve tutku içerir. "Dostça Aşk", yüksek yakınlık ve bağlılık ancak düşük tutku ile tanımlanır. "Aptal Aşk" ise düşük yakınlık, ancak yüksek tutku ve bağlılığı bir araya getirir (Nel ve Govender, 2021; Ory ve arkadaşları, 2022).

Sternberg'in teorisi, kültürel farklılıkların aşk tarzlarını nasıl etkilediğini de vurgular. Kültürel normlar ve modernleşme süreçleri, yakınlık ve bağlılık gibi bileşenlerin ifade edilme biçimlerini şekillendirmektedir. Örneğin, kolektivist toplumlarda yakınlık ve bağlılık daha yoğun yaşanırken, bireyci kültürlerde tutku daha ön planda olabilir (Rohmann ve arkadaşları, 2016; Sorokowski ve arkadaşları, 2023). Bu çerçevede Üçgen Aşk Teorisi, romantik ilişkilerin dinamiklerini anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu modelin, bireylerin tatmin edici ve kalıcı ilişkiler geliştirmelerine yönelik içgörüler sağladığı ve hem bireysel hem de kültürel çeşitliliği dikkate alarak aşkın karmaşıklığını anlamayı kolaylaştırdığı düşünülmektedir (Sternberg, 2018; Pilishvili ve Koyanongo, 2016).

2.3. Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Kuramı

John Lee tarafından 1973'te önerilen Aşkın Çeşitleri Kuramı, aşk çalışmalarında önemli bir çerçeve oluşturmakta ve altı farklı aşk stilini tanımlamaktadır: Eros, Ludus, Storge, Pragma, Mania ve Agape (Smith ve Klases, 2016). Mitolojiden esinlenerek isimlendirilen bu aşk stilleri, tutkulu, oyun gibi, özgeci, sahiplenici, arkadaşça, mantıklı ifadelerini içeren, aşkın çeşitli

tezahürlerini kapsamaktadır (Karandashev ve Clapp, 2016; Cramer ve arkadaşları, 2015). Bu stiller niteliksel olarak birbirinden ayırır ve bağlanma stili, kültürel yönelim, cinsiyet ve ilişki süresi gibi bireysel, kişilerarası ve kültürel faktörlerden etkilenen bir yapı gösterir.

Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Teorisi, Sternberg'in Üçgen Aşk Teorisi gibi öne çıkan diğer teorilerden ayrılmaktadır. Sternberg'in teorisi farklı aşk türlerini tanımlamak için yakınlık, tutku ve bağlılığın karşılıklı etkileşimini vurgularken, Lee'nin teorisi; her bir stilin doğasında var olan benzersiz özellikleri ve ifadeleri vurgulayarak daha geniş bir aşk stilleri tipolojisi sunmaktadır (Sorokowski ve arkadaşları, 2023; Ng, 2020). Bu karşıtlık, Lee tarafından kavramsallaştırılan aşkın çok boyutlu doğasının altını çizmekte, romantik dinamiklerin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Ayrıca Lee'nin Aşkın Çeşitleri Teorisi'nde ilişkiler ve psikolojideki pratik sonuçları derindir. Bireyler ve çiftler, Lee'nin teorisinin önerdiği farklı aşk tutumlarını ve profillerini anlayarak ilişkilerini daha etkili bir şekilde yönlendirebilmektedirler. Kendilerinin ve partnerlerinin sevgi tarzlarını tanımak, daha iyi iletişimi, çatışma çözümünü ve duygusal bağlantıyı kolaylaştırabilmekte, böylece daha sağlıklı ve daha tatmin edici ilişkiler geliştirebilmektedir (Smith ve Klases, 2016).

Tutkulu ve erotik aşkın somut örneği olan Eros aşk stili, belirli kişilik özellikleriyle karakterize edilen bireyleri kapsamaktadır (Marzec ve Łukasik, 2017). Lee'nin teorisine göre, Eros aşk stilini sergileyen bireyler, olumlu duygusallık, uyumlu duygusal deneyimler ve uzun vadeli ilişkilere eğilim göstermektedirler (Karandashev, 2022; Jonason ve arkadaşları, 2020). Üstelik sıklıkla partnerlerine karşı tutkulu, pragmatik ve arkadaşça sevgi göstermektedirler. Ek olarak, Eros aşk stili çocuklukta daha düşük düzeyde çevresel stresle bağlantılıdır (Karandashev, 2022). Bu nedenle, Eros aşk stiliyle ilişkili temel kişilik özellikleri arasında olumlu duygusallık, uyum sağlama, tutkulu yönelim ve kalıcı romantik bağlantılar tercihi yer almaktadır (Marzec ve Łukasik, 2017; Jonason ve arkadaşları, 2020; Karandashev, 2022).

Eros'un sevecen doğasıyla tezat oluşturan Ludus aşk tarzı (oyun gibi aşk), oyun oynama ve romantik ilişkilerde bağlılık eksikliği ile karakterize edilir. Ludus aşk stilini somutlaştıran bireyler tipik olarak sınırlı uzaklaşma ve disinhibisyon gibi özellikler sergiler, bu da aşka ve yakınlığa daha gündelik bir yaklaşımın göstergesidir. Dahası, Ludus aşk stili, özellikle olumsuz duygulanım olmaksızın belirli patolojik kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle, Ludus'un aşk stiliyle ilişkili temel kişilik özellikleri arasında sınırlı mesafe, çekingenlik ve sıradan romantik karşılaşmalara eğilim yer almaktadır (Jonason ve arkadaşları, 2020). Ludus'un aksine Storge aşk stili (arkadaşça aşk), romantik ilişkilerde arkadaşlığa vurgu yapmaktadır. Storge aşk stiliyle ilişkili belirli kişilik özellikleri mevcut referanslarda açıkça belirtilmese de, Storge yönelimi karşılıklı güven ve duygusal destek ile karakterize edilen sevgi dolu ve kalıcı bağların tercih edildiğini öne sürmektedir (Marzec ve Łukasik, 2017).

Bunların ikili bileşimleri, ikincil aşk biçimlerini ortaya çıkarır: Arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk birleşerek mantıklı aşkı (pragma), tutkulu aşk ve oyun gibi aşk birleşerek sahiplenici aşkı (mania), tutkulu aşk ve arkadaşça aşk birleşerek özgeci aşkı (agape) oluşturur. Agape aşk stili (özgeci aşk), fedakarlık ve başkalarının refahına duyulan ilgiyle vurgulanan özverili sevgiyi bünyesinde barındırır (Blanchard ve Fino, 2023). Temel renkler diğer renklerden üstün değildir; kırmızı turuncudan daha az ya da daha çok renkli ve/ya da daha az ya da daha çok değerli değildir. Aynı şekilde birincil aşk biçimleri de diğer aşk biçimlerinden daha iyi ya da kötü, daha az ya da çok değerli değildir (Lee, 1973). Sonuç olarak Lee'nin aşk teorisi, her biri belirli kişilik özellikleri ve davranışsal eğilimlerle ilişkilendirilen farklı aşk tarzlarını tanımlamakta, romantik ilişkileri kapsamlı bir şekilde anlamak ve yönlendirmek için daha detaylı bir kapsama sahiptir. Temel bileşenlerin tanımlanması, diğer aşk teorileriyle karşılaştırılması ve psikoloji ve ilişki danışmanlığındaki pratik uygulamaları, insan sevgisinin karmaşıklıklarını çözmede ve daha sağlıklı romantik bağlantıları geliştirmedeki öneminin altını çizmektedir.

3. Literatürdeki Çalışmalar

Türkiye'de ve yabancı literatürde yer alan araştırmalar, farklı kültürel bağlamlarda çeşitli metodolojiler, psikolojik çerçeveler ve değerlendirme araçlarını kullanarak kadınların kişilik özelliklerinin aşka yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Eryılmaz ve Atak (2011) Türk kadınları arasında Beş Faktör Kişilik Modeli ile yapılan bir

çalışmada, dışadönüklük ve uyumluluk özelliklerinin ilişki memnuniyetiyle pozitif, nevrotikliğinin ise negatif ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Bu bulgular, kişilik özelliklerinin romantik ilişki tatmini üzerindeki belirleyici etkisini vurgulamaktadır. Doğan ve Çötök (2011)'in yaptığı araştırmada, açıklık ve dışadönüklük düzeyi yüksek kadınların Eros (tutkulu aşk) ve Ludus (oyun oynayan aşk) stillerine yatkın oldukları tespit edilmiştir. Daha yüksek vicdanlılık ise Pragma (pratık aşk) ve Agape (özverili aşk) ile ilişkilendirilmiştir. Bu sonuçlar, aşk tutumlarının kişilik boyutlarına göre çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir.

Duygusal denge, dışadönüklük ve uyumluluk düzeyi yüksek kadınların daha olumlu aşk tutumlarına sahip oldukları ve duygusal zekânın bu tutumları şekillendirmede aracı bir rol oynadığı Koydemir ve Demir (2008)'in çalışmasında tespit edilmiştir. Bu bulgu, kişilik ve duygusal yeterlilikler arasındaki karmaşık etkileşimleri vurgulamaktadır.

Amerika'da Shaver ve Brennan (1992) tarafından yapılan çalışmada, dışadönüklük ve uyumluluk özelliklerinin Eros (tutkulu aşk) ve Storge (arkadaşça aşk) ile pozitif ilişkili olduğu, nevrotikliğinin ise bu aşk türleriyle negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, kişilik özelliklerinin romantik aşk üzerindeki etkisini göstermektedir. Portekiz'deki kadınlar arasında Neto (2005) tarafından yapılan araştırmada, açıklık ve uyumluluk özelliklerinin Eros ve Agape (fedakar sevgi) ile pozitif ilişkili olduğu ve bu tarzların daha yüksek ilişki memnuniyeti ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Avustralya'daki bir çalışmada, güvenli bağlanma stili, yüksek Uyumluluk ve Sorumluluk puanlarına sahip kadınların daha olumlu aşk tutumları sergilediği ve ilişkiden daha fazla tatmin elde ettiği görülmüştür (Feeney ve Noller, 1996).

56 ülkede gerçekleştirilmiş olan geniş çaplı bir araştırmada, dışadönüklük ve uyumluluğun evrensel olarak olumlu aşk tutumlarıyla ilişkili olduğu, nevrotikliğinin ise olumsuz aşk tutumlarıyla bağlantılı olduğu belirlenmiştir. Kültürel bağlamın, kişilik ve aşk arasındaki ilişkiyi düzenlemedeki önemi vurgulanmıştır (Schmitt ve arkadaşları, 2007). Bu araştırmalar, kişilik özellikleri ile aşk tutumları arasındaki ilişkiyi hem ulusal hem de uluslararası bağlamda geniş bir perspektifte görebildiğimiz çalışmalardan örneklerdir. Özellikle kültürel bağlamın, bu ilişkilerin yorumlanmasında önemli bir rol oynadığı ortaya konulmuştur. Bu sonuçlar, romantik ilişkilerde kişilik özelliklerinin ve kültürel faktörlerin birlikte dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

4. Yöntem

Bu çalışma, kadınların aşka dair tutumlarının, kişilik özellikleri ve demografik değişkenlerle birlikte incelenmesini amaç edinmiştir. Bu çerçevede araştırmanın 20 yaş üstü kadın katılımcılarla sınırlandırılması uygun görülmüştür. Araştırma modeli nicel desende oluşturulmuş, betimsel araştırma yaklaşımı olan ilişkisel tarama modeli (Karasar, 2016) ile tasarlanmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için öncelikle etik kurul izni alınmıştır². Araştırma Konya merkez ilçelerini baz alarak 20 yaş üstü; eğitim ve gelir düzeyleri, çalışma durumları ve medeni durumları birbirinden farklı olan 520 kadınla 2024 yılı yaz aylarını kapsayan süreçte gerçekleştirilmiştir. Araştırmada evrenin büyük olması sebebiyle seçkisiz (random) örnekleme metotlarından kolayda örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme biçimi, Karasar'ın da (2016) vurguladığı gibi popülasyonda katılımcı olarak en uygun kişilerin seçilmesini içermektedir. Bu araştırmada örneklem, evreni yeterince temsil edecek ve ölçek analizlerini gerçekleştirebilecek şekilde rastgele seçilmiştir. Katılımcılar için öncelikle bilgilendirilmiş onam formu ile birlikte araştırmada kullanılan veri toplama araçları olarak "Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form", "Kişisel Bilgi Formu" ve "Büyük Beşli - 50 Kişilik Testi" olarak üç adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Kişisel bilgiler; yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik, ilişki durumu ve çalışma durumunu kapsayarak çalışmada diğer değişkenlerle ilişki kurulması planlanan demografik bilgileri içermektedir. Lee'nin (1973) aşk sınıflandırmasına dayanan ve Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilen "Aşk Tutumları Ölçeği: Kısa Formu" ise, insanların duygusal ilişkilerindeki aşk biçimlerini belirleyebilmek adına oluşturulmuştur, bu form temelde özgeci aşk, tutkulu aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk, mantıkçı aşk ve arkadaşça aşk olmak üzere altı farklı aşk türünü ölçmektedir. Bu çalışmada ise Büyüksahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan, 24 maddeden ve 867 üniversite öğrencisinden oluşan örneklem üzerinde güvenilirliği test edilen form kullanılmıştır.

² S.Ü. Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu, 11.06.2024/144 sayılı karar.

Kişilik özelliklerini ölçmede ise Tatar (2017) tarafından Türkçeye çevrilen Beş Faktör Kişilik Modeline dayanan, 50 maddeden oluşan, 5'li likert tarzında tasarlanan Büyük Beş – 50 Kişilik testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen ham veriler, SPSS 24.0 paket programına aktarılarak istatistiki değerlendirmeleri yapılmıştır. Araştırma sorularını test etmek amacıyla tanımlayıcı ve inferansiyel istatistik teknikleri, t-testi, korelasyon analizi, tek yönlü varyans analizi teknikleri kullanılmış olup, çözümlenen veriler tablolar ile görselleştirilmiştir.

4.1. Bulgular

Demografik veriler değerlendirildiğinde; bu araştırmaya katılan kadın katılımcıların yaş skalası; %44,6 oranında 31-35, %16,5 ile 41 yaş ve üzeri, %15,6 ile 36-40 yaş, %13,5 ile 26-30 yaş ve %9,8 ile 20-25 yaş şeklinde dağılım göstermektedir. Araştırmanın çoğunluğu 31-41 yaş aralığında kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %59,4'ü lisans, %18,7'si ortaöğretim, %11'i ön lisans, %7,3'ü lisansüstü, %3,7'si ise ilköğretim mezunudur. Katılımcıların %61'i çalışan, %39'u ise herhangi bir işte çalışmadığını ifade etmiştir. Gelir durumları değerlendirildiğinde; kadınların %49'u 20.000-40.000 TL, %30,6'sı 40.000-80.000 TL, %11,5'i asgari ücret ve altında gelire sahipken %8,8'i ise 80.000 TL ve üzeri gelir seviyesindedir. Araştırmaya katılan katılımcıların %66,5'i büyükşehirlerde, %17,1'i şehirde, %11,3'ü ilçede ve %5'i köy ya da kasabada yaşamıştır. Örneklemi oluşturan kadın katılımcılar %83,5 oranında evliken %12,3'ü ilişkisinin olmadığını, %4,2'si ise ilişkisi olduğunu ifade etmiş; %57,1'i aşk evliliği yaparken, %27,3'ü görücü usulüyle evlenmiş bunun yanında %15,6'sı ise evli olmadığını belirtmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	%	F
Yaş	20-25 yaş	9,8	51
	26-30 yaş	13,5	70
	31-35 yaş	44,6	232
	36-40 yaş	15,6	81
	41 yaş ve üzeri	16,5	86
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	3,7	19
	Ortaöğretim	18,7	97
	Önlisans	11	57
	Lisans	59,4	309
	Lisansüstü	7,3	38
Çalışma Durumu	Çalışıyor	61	317
	Çalışmıyor	39	203
Aile Gelir Durumu	Asgari ücret ve altı	11,5	60
	20.000 - 40.000	49	255
	40.000 - 80.000	30,6	159
	80.000 ve üstü	8,8	46
En Uzun Yaşanılan Yer	Büyükşehir	66,5	346

	Şehir	17,1	89
	İlçe	11,3	59
	Köy/Kasaba	5	26
İlişki Durumu	Evli	83,5	434
	İlişkisi var	4,2	22
	İlişkisi yok	12,3	64
İlişki tarzı	Aşk evliliği	57,1	297
	Evli değilim	15,6	81
	Görücü usulü	27,3	142
	Toplam	%100	520

4.1.1. Demografik Özelliklere Göre Büyük Beş – 50 Kişilik Testi Bulguları

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların yaş grubu açısından 31-35 yaş grubu uyumluluk bağlamında 20-25 yaşa, sorumluluk bağlamında 20-25 ve 26-30 yaşa, zeka/hayal gücü bağlamında ise diğer yaş gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bu bulgular; yaş ilerledikçe uyumluluk ve sorumluluk seviyesinin artması ve bu yaş grubunun yaratıcı zihinsel becerilerinin daha güçlü olması anlamını ortaya çıkartmaktadır. Duygusal denge açısından 41 yaş ve üzeri grubun puanları genç gruba kıyasla daha fazla çıkmıştır, yani yaş ilerledikçe duygusal denge artmaktadır. Lisansüstü eğitime sahip bireyler uyumluluk açısından diğer yaş gruplarına göre anlamlı derecede daha yüksek puan almış, lisans düzeyindeki katılımcılar ise ilköğretime göre uyumluluk ve sorumluluk açısından daha yüksek puanlar almıştır ($p<0,05$). Buna göre eğitim uyumluluk ve sorumluluk üzerinde pozitif bir etki sağlamaktadır, eğitim düzeyi arttıkça uyumlu ve sorumlu kişilik özellikleri de artmaktadır. Duygusal dengelilikte ön lisans düzeyindeki katılımcılar, ilköğretim ve lisans mezunlarından daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$). Zeka/hayal gücü açısından ise lisans ve lisans üstü mezunları diğer düzeylere kıyasla daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$). Bu bulgular eğitim durumunun veya seviyesinin kişilik üzerindeki etkilerini göstermektedir. Çalışan bireyler; uyumluluk, sorumluluk ve zeka/hayal gücü açısından çalışmayanlara göre daha yüksek puanlar almıştır ($p<0,05$). Bu durumda çalışanların daha uyumlu, sorumlu, zeka ve hayal gücü yüksek özellikler gösterdiği düşünülebilir. Gelir durumu açısından 20.000-40.000 ve 40.000 - 80.000 TL içerisinde bulunan katılımcılar, dışa dönüklük puanları açısından asgari ücret ve altındaki gelir gruplarına göre daha yüksek puanlar almıştır ($p<0,05$), dolayısıyla bu örneklem çerçevesinde yüksek gelir seviyesi bireyleri daha dışa dönük kılmaktadır. 20.000-40.000 TL gelir grubundaki bireyler, diğerlerine kıyasla sorumluluk açısından daha yüksek puanlar almıştır ($p<0,05$). Orta gelirli bireyler daha fazla sorumluluk alma eğiliminde olabilmektedir. Uyumluluk açısından büyükşehirde yaşayan katılımcılar, şehirdekilere göre ($p<0,05$), sorumluluk açısından ise diğer tüm yerleşim yerlerine göre daha yüksek puan almıştır böylelikle büyük şehirlerde yaşaya kadınların daha uyumlu ve sorumlu olduğunu düşünebilmek mümkündür ($p<0,05$). Duygusal dengelilik bağlamında ise ilçede yaşayan katılımcılar, büyükşehir ve şehirde yaşayanlara kıyasla daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$). Bu durum ilçede yaşayan bireylerin duygusal olarak daha dengeli olabildiğini göstermektedir. Evli bireyler, ilişkisi olmayanlara kıyasla uyumluluk açısından daha yüksek puanlara ulaşmıştır ($p<0,05$). Duygusal denge boyutunda ise evli olanlar, ilişkisi olanlardan anlamlı olarak daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$). Bu bulgu evlilerin kişilik özelliği olarak daha uyumlu olduklarını gösterebilmektedir. Aşk evliliği yapanların puanı, ilişki şekline göre yapılan analizlerde dışa dönüklük, sorumluluk ve uyumluluk bağlamında hem görücü usulü evlenen hem de evli olmayanlardan daha yüksek çıkmıştır ($p<0,05$). Bu bağlamda aşk evliliği yapan bireylerin daha dışa dönük olduğu, bir duyguyu içselleştirebilip sorumluluk alabildikleri görülebilmektedir. Zeka/hayal gücü bağlamında aşk evliliği yapanlar, görücü

usulüne göre daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$). Sonuç olarak kısaca ifade etmek gerekirse ilişkinin şekli, kişilik özelliklerini etkilemektedir; aşk evliliği yapanlar bu anlamda daha dışa dönük, uyumlu, sorumluluk sahibi ve yaratıcıdır.

4.1.2. Demografik Özelliklere Göre Aşka İlişkin Tutum Bulguları

Yaş gruplarına göre aşka dair tutumlar incelendiğinde anlamlı farklar saptanmıştır. Sahiplenici aşk puanlarında 26-30 yaş; 31-35 ve 41 yaş üzeri grubundan ($p<0,05$), 36-40 yaş ise 31-35 yaş grubuna göre daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$), buna göre genç yetişkinlerin daha sahiplenici bir aşk anlayışına sahip oldukları görülmektedir. Tutkulu aşk puanlarında 41 yaş ve üzeri grubun puanları diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha düşük çıkmıştır, bu durum ($p<0,05$), genç yaş gruplarında tutkulu aşkın baskın bir tema olduğunu düşündürmektedir. Oyun gibi aşk puanları yaşlı bireylerin aşkı daha ciddiye alabileceği düşünüldüğünde; 41 yaş ve üzeri grubun anlamlı şekilde daha düşük puan göstermesiyle bu çıkarımı desteklemektedir ($p<0,05$). Mantıklı aşk puanlarında ise orta yaş grubunun rasyonel bir aşk anlayışına sahip olabileceği; 31-35 ve 36-40 yaş gruplarının 41 yaş üzeri gruba göre anlamlı şekilde daha yüksek puan almaları sonucunu destekleyebilir. Eğitim düzeyi bakımından sahiplenici aşk bağlamında lisansüstü katılımcılar lisans düzeyindeki katılımcılardan daha yüksek puanlar alırken ortaöğretim düzeyindeki katılımcıların lisans düzeyindeki katılımcılardan anlamlı olarak düşük puanlar aldığı görülmüştür ($p<0,05$). Bu durum yüksek eğitim seviyesinin sahiplenici aşkı arttırdığını göstermektedir. Düşük eğitim düzeyi ve lisansüstü eğitime sahip olan bireylerin daha rasyonel bir aşk yaşadığı bulgusuyla ilköğretim ve lisans düzeyindeki katılımcılar ortaöğretime göre daha yüksek seviyede puan almışlardır ($p<0,05$). Çalışma durumunda; çalışan kadınlar çalışmayanlara göre daha tutkulu aşk puanlarına sahip olmuş, iş hayatındaki bireylerin daha fazla yoğun tutkulu aşk yaşadığını göstermiştir ($p<0,05$). Gelir durumu yükseldikçe bireyler daha sahiplenici bir aşk tutumu göstermektedir. Bu bulguya göre en düşük gelir grubuna dahil olanlar, 40.000 TL - 80.000 TL ve üzeri gelire sahip olanlara kıyasla daha düşük sahiplenici aşk puanlarına alırken ($p<0,05$), 20.000-40.000 TL gelir grubunun sahiplenici aşk puanları da daha yüksek gelir gruplarına göre düşüktür ($p<0,05$). Tutkulu aşk bağlamında; düşük gelire sahip bireylerin, 80.000 TL ve üzeri gelire sahip bireylerden daha yüksek puan almaları ($p<0,05$) tutkulu aşka daha fazla önem verdikleri anlamına gelmektedir. 20.000 TL - 40.000 TL gelir grubundaki bireyler, 40.000 TL - 80.000 TL gelir grubundaki bireylerden arkadaşça aşk açısından daha düşük puan alarak ($p<0,05$), yüksek gelir grubunda bu durumun daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. 20.000-40.000 TL gelir grubundakiler, daha yüksek gelir gruplarına kıyasla özgeci aşk puanlarında yüksektir ($p<0,05$). Bu, orta gelir grubunun ilişkilerde daha fedakâr davrandığını göstermektedir. Büyükşehirde yaşayan bireylerin sahiplenici aşk puanları şehir veya köy/kasabada yaşayanlara göre daha düşüktür ($p<0,05$). Bu ise köy/kasabada yaşayan bireylerin daha sahiplenici bir aşk anlayışına sahip olduğunu göstermektedir. Oyun gibi aşk puanları, büyükşehirde yaşayanlarda şehirde yaşayanlara göre anlamlı derecede düşüktür ($p<0,05$). Bu bulgu şehirde yaşayan kadınların ilişkilerinde daha eğlenceli ve esnek olduğunu ifade edebilir. Özgeci aşk puanında ilçede yaşayanların puanları büyükşehirde yaşayanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$), yani ilçede yaşayanlar ilişkilerde daha fedakar olabilmektedir. Sahiplenici aşk puanları açısından evli katılımcılar, ilişkisi olan katılımcılara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük puan almıştır ($p<0,05$), dolayısıyla evli kadınlar bu anlamda daha bağımsızdır. İlişkisi olan katılımcılar, tutkulu ve özgeci aşk boyutunda evli veya ilişkisi olmayanlara oranla daha yüksek puan almışlardır ($p<0,05$), bu durum ilişkisi olan kadın katılımcıların aşkı daha yoğun ve dengeli yaşadığını göstermektedir. Oyun gibi aşk boyutunda evli kadınlar ilişkisi olmayanlara göre daha düşük puan almıştır ($p<0,05$), evli bireyler daha ciddi bir aşk anlayışına sahiptir. Evli olmayan katılımcıların, görücü usulü evlilik yapanlara kıyasla sahiplenici aşk boyutunda anlamlı olarak daha yüksek aldıkları görülmüştür ($p<0,05$). Tutkulu aşk boyutunda ise aşk evliliği yapanlar, görücü usulü evlenenlere göre daha yüksek puan almıştır ($p<0,05$), yani aşk evliliği yapan kadınlar daha tutkulu bir ilişkiye sahiptir. Aşk evliliği yapan kadınların arkadaşça aşka dair puanları görücü usulü evlilik yapanlara kıyasla da daha yüksektir ($p<0,05$) bu durum aşk evliliği yapan kadınların eşleri ile daha dostane bir ilişki içerisinde olduklarını göstermektedir. Oyun gibi aşk boyutunda aşk evliliği yapanlar, evli olmayanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür ($p<0,05$). Bu ise aşkı daha ciddi yaşadıklarını göstermektedir. Mantıklı aşk boyutunda ise evli olmayanların puanı görücü usulü evlenenlerden anlamlı olarak daha yüksektir ($p<0,05$), bu durumda evli olmayan katılımcıların aşkı daha

mantığa uygun olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu bağlamda aşk türlerinin, bireylerin kişilik özellikleri üzerinde önemli düzeyde etkisinin olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Aşka Dair Tutumlar ve Kişilik Özellikleri Korelasyon Analizi Sonuçları

		Uyumluluk	Duygusal dengelilik	Dışa dönüklük	Sorumluluk	Zeka/hayal gücü
Arkadaşça aşk	r	-0,039	-0,014	,109*	-0,045	0,008
	p	0,374	0,758	0,013	0,307	0,848
Tutkulu aşk	r	,132**	-0,048	,208**	,358**	,268**
	p	0,003	0,274	0,000	0,000	0,000
Mantıklı aşk	r	-0,006	-,114**	0,040	,155**	,157**
	p	0,886	0,010	0,365	0,000	0,000
Oyun gibi aşk	r	-,184**	-,191**	-0,062	-,333**	0,000
	p	0,000	0,000	0,156	0,000	0,992
Sahiplenici aşk	r	-0,028	-,246**	-0,007	-,171**	0,054
	p	0,523	0,000	0,869	0,000	0,217
Özgeci aşk	r	-,102*	-,112*	-0,068	-,135**	-0,071
	p	0,020	0,010	0,124	0,002	0,107

4.1.3. Aşka Dair Tutum Ölçeği Alt Boyutları ile Kişilik Testi Alt Boyutları Korelasyon İlişkisi

Tablo 2’de gösterilen korelasyon analizi, Büyük Beş Kişilik Testi ile aşka dair tutumlar alt boyutları arasındaki ilişki, ilişkinin yönü ve gücü konusunda bilgiler vermektedir. Tabloda Pearson Korelasyon katsayıları (r) ve anlamlılık seviyelerine (p) dayanan sonuçlarda ilişkilerin yönü ve gücü değerlendirilmiştir. Bulgulara göre; Sahiplenici Aşk: sorumluluk (r = -0,171, p = 0,000) ve duygusal dengelilik (r = -0,246, p = 0,000) ile sahiplenici aşk arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kadınlarda sahiplenici aşka yönelme arttıkça, duygusal dengelilik ve sorumluluğa dair kişilik özellikleri azalma göstermektedir. Dışa dönüklük (r = 0,208, p = 0,000), uyumluluk (r = 0,132, p = 0,003), sorumluluk (r = 0,358, p = 0,000) ve zeka, hayal gücü (r = 0,268, p = 0,000) ile tutkulu aşk arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Bu bulgu tutkulu aşk arttıkça dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve zeka/hayal gücü seviyelerinin arttığını kadınlar açısından göstermektedir. Arkadaşça Aşk alt boyutu açısından değerlendirildiğinde; dışa dönüklük (r = 0,109, p = 0,013) ile arkadaşça aşk arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuş olup; dışa dönük bireylerin daha arkadaşça aşk eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır. Oyun gibi aşk tutumunda uyumluluk (r = -0,184, p = 0,000) ve duygusal dengelilik (r = -0,191, p = 0,000) ile oyun gibi aşk arasında negatif ve anlamlı bir ilişki çıkmış olup, sorumluluk (r = -0,333, p = 0,000) ile arasında ise güçlü negatif bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum oyun gibi aşk yaşayan kadınların sorumluluk sahibi olma durumlarının daha az olduğunu göstermektedir. Mantıklı aşk boyutunda, sorumluluk (r = 0,155, p = 0,000) ve zeka/hayal gücü (r = 0,157, p = 0,000) ile pozitif ve anlamlı bir ilişki varken, duygusal dengelilik (r = -0,114, p = 0,010) açısından negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu bulgu mantıklı aşk yaşayan bireylerin daha sorumluluk sahibi olduğunu, ancak duygusal açıdan dengeli olma durumlarının azaldığını göstermektedir. Özgeci Aşk açısından gücü daha az bulgular olarak uyumluluk (r = -0,102, p = 0,020), sorumluluk (r = -0,135, p = 0,002) ve duygusal dengelilik (r = -0,112, p = 0,010) ile negatif anlamlı ilişki

bulunmuştur. Bu durumda özgeci aşk kadınlarda uyumlu, sorumlu ve duygusal açıdan dengeli kişilik özelliği göstermeyi olumsuz yönde etkileyebilir görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Aşk dair tutumları kadınlarda kişilik özellikleri açısından anlamaya çalışan bu çalışmada demografik bulgularla ilişkide; yaş, eğitim durumu gibi demografik farklılıkların kişilik üzerindeki anlamlı etkileri bulunmuştur. Costa ve McCrae'nin (1992) Five-Factor Model of Personality çalışmasında da belirtildiği üzere yaşı ilerlemesiyle beraber uyumluluk ve sorumluluk gibi olgular artarak dışa dönüklüğün ise sabit kalması durumu, çalışmada da kendini göstermektedir. 31-35 yaş grubunda uyumluluk ve sorumluluk yüksekken, 41 yaş ve üzeri kadın katılımcıların ise duygusal dengelilik açısından anlamlı farklar gösterdiği bulunmuştur. Sahiplenici aşkın genç yetişkinlerde daha yaygın olduğu yaş gruplarında yapılan analizler sonucu genç bireylerin daha sahiplenici ve tutkulu bir aşk yaşadığı görülmektedir. bu bulgulara benzer ifadeler Sternberg'in (1986) aşk üçgeni teorisinde de yer almaktadır. Eğitim düzeyi ile kişilik özellikleri bağlamında yüksek eğitilmiş bireyler uyumluluk ve sorumluluktan yüksek puan almış, bu bulgu John ve Srivastava'nın (1999) kişilik üzerine yaptığı çalışmalarla paralellik göstermiştir. Bu anlamda yüksek eğitilmiş kişiler mantıklı ve sahiplenici aşk tercih etmektedir, bu durum ise yüksek eğitime sahip bireylerin daha rasyonel olduklarını, aşkı mantık çevresinde yaşadıklarını göstermektedir. (Hatfield ve Sprecher, 1986). Gelir düzeyi bağlamında daha yüksek gelirli bireyler dışa dönük ve sorumluluk açısından daha çok puan almıştır, bu durum kadınlarda ekonomik refahın aktif rolünü göstermektedir. Roberts ve arkadaşları (2006) gelir seviyesinin dışa dönük olma ve sorumluluk üzerinde artı bir etkisinin olmasının yanı sıra diğer özellikler ile bağlantısı olmadığını belirtmekte; çalışmamız da bu sonuç ile örtüşmektedir. Araştırmada ilişki durumu bağlamında anlamlı farklar bulunmuştur. Evli bireyler daha uyumlu ve sorumlu olurken ilişkisi olan bireyler ise daha sahiplenici ve tutkulu bir aşk halinde olmaktadır. Gottman ve arkadaşlarının (1998) çalışmaları evli bireylerin sorumluluk ve uyumluluk yönlerinin daha yüksek olduğunu belirtirken ilişkisi olan bireylerin ise daha tutkulu ve sahiplenici yönlerinin daha yüksek olduğu bulgusu bu çalışma sonuçları ile de desteklenmektedir. Aşk evliliği yapan bireyler ilişki şekline göre incelendiğinde ise daha tutkulu, arkadaşça ve uyumlu bir anlayış ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar bağlamında aşk evliliklerinin daha uyumlu ve tutkulu ilişkilere sebep olduğu söylenmekte olup (Levine ve arkadaşları, 1995); bu bulgu gerçekleştirilen araştırmayı kuvvetlendirmektedir. Bireylerin en uzun süre yaşadıkları yer, aşk tutumları ve kişilik özelliklerini belirgin şekilde etkilemektedir. Büyükşehirde yaşayan birey sahiplenici veya oyun gibi aşk puanlarının düşük olması onların daha bireysel olmasını gösterirken, şehir ve köy/kasabada yaşayan bireylerin romantik ilişkilerinde daha fedakâr ve sahiplenici bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Galinha ve arkadaşlarının (2014) araştırmasına göre bireylerin büyüdüğü kültür; romantik ilişkilerde hangi kişilik özelliğine öncelik verdiklerini etkileyebilmektedir. Çalışmamızda da buna benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bireylerin demografik özellikleri ve kişilik yapılarının aşk tutumları üzerinde belirgin etkileri bulunmaktadır. Heshmati ve arkadaşlarının (2019) çalışmasına göre sevgi ve aşk algıları ortak bir kültürel anlayış ile şekillense dahi demografik farklılıklar ve kişilik bunu etkilemektedir. Sahiplenici aşk ile sorumluluk ve duygusal dengelilik açısından negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuş; Balki Tekin'in (2023) yaptığı çalışmadaki bulgular ile paralellik göstermiştir. Sahiplenici aşkın kaygılı ve güvensiz bireylerde daha baskın olduğu belirtilmektedir. Tutkulu aşk ile dışa dönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve zeka/hayal gücü olguları arasında pozitif ilişkiler söz konusudur. Shaver ve Hazan (1987) tutkulu aşkın dışa dönük olarak duygusal denge ile pozitif olduğunu belirtirken Klohn ve Luo (2003) ise dışa dönük ve yaratıcı kişilerde tutkulu aşkın daha yoğun olduğunu belirtmektedir. Çalışmada dışadönük olmak ve tutkulu aşk arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu da Sprecher ve Regan (1998) çalışması ile uyum göstermektedir. Oyun gibi aşk ile uyumluluk ve sorumluluk arasında negatif bir ilişki bulunmuş; romantik ilişkilerde daha esnek ve özgür bir yapıya sahip olduğu sonucunu desteklemiştir. Mantıklı aşk ile sorumluluk ve zeka/hayal gücü ilişkisi de diğer bir önemli nokta olarak karşımıza çıkmaktadır, bu aşk türüne sahip bireyler daha planlı ve sorumlu olmaktadır, sorumluluk ve rasyonellik ile paraleldir. (White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Özgeci aşk ile uyumluluk, sorumluluk arasında negatif bir ilişki vardır. Özgeci aşk yaşayan bireylerin daha az uyumlu olduğu anlamına gelen bu bulgu Balki Tekin'in (2023) çalışmasında da

desteklenmektedir. Zeng ve arkadaşlarının (2016) Çinli üniversite öğrencileriyle yaptığı ve oyun oynayan aşıklar, rasyonel aşıklar, duygusal aşıklar, aşkı yok sayanlar şeklinde dört adet aşk tarzı tanımladığı çalışmasında ludus (oyun gibi aşk) ile sorumluluk arasında negatif ilişki tespit etmesi ayrıca eros (tutkulu aşk) ile dışa dönüklük ve uyumluluk gibi kişilik özellikleri arasında önemli bağlantılar kurması bu çalışmada da benzer şekilde sonuç göstermiştir. White, Hendrick ve Hendrick'in (2004) beş faktör kişilik modeli ile aşk tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırması ile bu çalışma bulguları uyumluluk göstermektedir. Gerlach, Driebe ve Reinhard'ın (2020) çalışmasının bulguları da bu çalışma ile önemli ölçüde benzerlik ve farklılıklar göstererek çalışmada sorumluluk ve duygusal denge gibi faktörlerin aşk ilişkilerinde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. (Gerlach, Driebe, ve Reinhard, 2020). Ahmetoglu ve arkadaşlarının araştırmasında da uyumluluk ve sorumluluğun samimiyet ve bağlılıkla, dışa dönüklüğün ise tutku ile paralel olduğu ayrıca zaman ilerledikçe tutkunun azalıp bağlılığın arttığı ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışma ise var olan bulguları desteklemektedir (Ahmetoglu, Swami, ve Chamorro-Premuzic, 2010).

Çalışmanın sonuçları kişilerin aşk türlerinin kişilik özellikleriyle ilişkisi ve bu ilişkinin demografik farklılıklara göre değişimini ortaya koymaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri ve değişkenler arasındaki ilişkinin incelenip aşk tutumları ve kişilik özellikleri üzerindeki etkisini belirleme amacı olan bu araştırma, bu olguların birbirleri ile nasıl ilişkilendirilebileceğini de derinlemesine incelemiştir. Bulgular; aşk tutumları ve kişilik özellikleri bağlamında çeşitli demografik farklılıkların büyük etkiler ortaya çıkarttığını gösterirken, aşk ve kişilik arasındaki karmaşık olguları ve ilişkileri anlamak adına bulguları literatürle destekleyerek ortaya koymaktadır. Evren örneklem ve cinsiyet kotası sebebiyle bu çalışmanın muhtemel eksik yanları bulunmaktadır. Araştırma erkeklerin de dahil edildiği daha geniş yaş gruplarını içeren, farklı kültürel arka planlarda ve sosyoekonomik düzeylere odaklanan çalışmalarda aşk tutumları ve kişilik özellikleri daha detaylı incelenebilir. Boylamsal çalışmalar ile bu ilişkilerin zaman içerisindeki değişimin seyredilmesi ve kültürler arası karşılaştırmalar aşkın farklı karşılıkları ile kişilik özelliklerinin etkileşimini anlamayı sağlayarak uygulama alanlarında fayda sağlayabilir. Bu çalışmada elde edilen bulguların ve bu konuda yapılacak kapsamlı araştırmalara dair sonuçların aile danışmanlığı, ilişki danışmanlığı, çift terapisi gibi uygulamaya dönük alanlarla birlikte psikoeğitim programlarında oluşturulacak içerikler ve danışmanlık süreçleri açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmetoğlu, G., Swami, V., & Chamorro-Premuzic, T. (2010). The relationship between personality and love styles. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 552-555.
- Akın, A. (2015). *İlişkilerde Aşkın Psikolojisi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Babcock, R. L., & Wilson, J. (2020). The big five personality traits and romantic relationships: A meta-analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2015-2034.
- Balki Tekin, S. (2023). Romantic attachment styles and personality traits in love relationships. *Psychological Studies*, 68(3), 291-310.
- Barsade, S. G., & O'Neill, O. A. (2014). What's Love Got to Do with It? A Longitudinal Study of the Culture of Companionate Love and Employee and Client Outcomes in a Long-term Care Setting. *Administrative Science Quarterly*, 59(4), 593-625, 901-937.
- Blanchard, M., & Fino, E. (2023). Agape love and altruism: A cross-cultural perspective. *International Journal of Social Psychology*, 55(4), 567-583.
- Bouchard, T. J., & Loehlin, J. C. (2001). Genes, evolution, and personality. *Behavior genetics*, 31, 243-273.
- Burger, J. M. (2019). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs.
- Büyükaşahin, A., Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59-75.

- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: Stability and change. *Annu. Rev. Psychol.*, 56, 453-484.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1999). A five-factor theory of personality. *Handbook of personality: Theory and research*, 2(01), 1999.
- Cramer, K., Marcus, J., Pomerleau, C., & Gillard, K. (2015). Gender invariance in the love attitudes scale based on Lee's color theory of love. *TPM - Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 2(1), 1-15.
- de Jong, D.C.; Reis, H.T. (2016). Love and intimacy. *Encyclopedia of Mental Health*. Elsevier.
- Doğan, T., & Çötök, N. A. (2011). The Turkish version of the Love Attitudes Scale-Short Form: Validity and reliability study. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 245-252.
- Eryılmaz, A., & Atak, H. (2011). Personality traits and romantic relationship satisfaction among Turkish women. *Turkish Journal of Psychology*, 26(1), 21-34.
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1996). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.
- Fisher, H. E., Aron, A., & Brown, L. L. (2016). Romantic love: A mammalian brain system for mate choice. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 361(1476), 2173-2186.
- Galinha, I. C., Oishi, S., Pereira, C. R., Wirtz, D., & Esteves, F. (2014). Adult attachment, love styles, relationship experiences and subjective well-being: Crosscultural and gender comparison between Americans, Portuguese, and Mozambicans. *Social indicators research*, 119, 823-852.
- Gerlach, T. M., Driebe, J. C., & Reinhard, S. K. (2020). Big five personality traits and love styles: A review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 11, 567890.
- Gottman, J. M., Carrere, S., Swanson, C., & Coan, J. (1998). Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. *Journal of Marriage and Family*, 60(1), 5-22.
- Grippo, A. J., & Ciosek, S. (2023). Neurobiology of passionate love: Dopamine and oxytocin pathways in romantic attachment. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 144, 104762.
- Hatfield, E., & Rapson, R. L. (1993). Love, sex, and intimacy: Their psychology, biology, and history. HarperCollins.
- Hatfield, E., & Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relationships. *Journal of Adolescence*, 9(4), 383-410.
- Hendrick, C., Hendrick, S. S., & Dicke, A. (1998). The Love Attitudes Scale: Short form development and validity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(2), 147-163.
- Heshmati, S., Oravecz, Z., Pressman, S., Batchelder, W. H., Muth, C., & Vandekerckhove, J. (2019). What does it mean to feel loved: Cultural consensus and individual differences in felt love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(1), 214-243.
- Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations. Sage publications.
- Holden, C. J., & Others. (2015). Personality and romantic attraction: The interplay of extraversion and neuroticism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 109(3), 417-435.
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. *Handbook of Personality: Theory and Research*, 2, 102-138.
- Jonason, P. K., Valentine, K. A., Li, N. P., & Harbeson, C. L. (2020). Love styles and the Dark Triad: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 152, 109600.

- Karandashev, V., & Clapp, S. (2016). Psychometric properties and structures of passionate and companionate love. *Interpersona*, 10(2), 78-92.
- Karandashev, V. (2022). Models of Romantic Love. In *Cultural Typologies of Love*, Springer, 199-248.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Klohn, E. C., & Luo, S. (2003). Interpersonal attraction and personality: Extraversion, similarity, and complementarity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 709-722.
- Kordoutis, P. (2015). Love and Intimacy, Psychology of. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition*, 155-159.
- Koydemir, S., & Demir, A. (2008). The role of personality and emotional intelligence in shaping love attitudes: A study on Turkish women. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41(2), 231-246.
- Kutta, T., Schmidt, F., & Van der Laan, L. (2020). Factor analytic approaches to personality research: Big Five and beyond. *Psychological Review*, 127(3), 456-478.
- Lee, J.A. (1973) *The Colors of Love: An Exploration of the Ways of Loving*. Toronto: New Press.
- Lemay Jr, E. P., & Dobush, S. (2015). When do personality and emotion predict destructive behavior during relationship conflict? The role of perceived commitment asymmetry. *Journal of Personality*, 83(5), 523-534.
- Levine, R. V., Sato, N., Hashimoto, T., & Verma, J. (1995). Love and marriage in eleven cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26(5), 554-571.
- Marazziti, D., Palermo, S., & Mucci, F. (2021). The science of love: State of the art. *Advances in Experimental Medicine and Biology*, 1300, 255-270.
- Marzec, M., & Łukasik, K. (2017). Eros and Ludus: Love styles and personality profiles. *Polish Journal of Applied Psychology*, 15(1), 65-79.
- Nel, P., & Govender, D. (2021). Sternberg's Triangular Theory of Love: A critical analysis. *South African Journal of Psychology*, 51(3), 354-370.
- Neto, F. (2005). Love styles and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 38(6), 1563-1573.
- Ng, T. K. (2020). Psychometric properties of the Chinese version of the Intimacy, Passion, and Commitment Scale. *Current Psychology*, 39(6), 2187-2197.
- Ory, M., Smith, K., & Lewis, A. (2022). Love and commitment: Analyzing Sternberg's love dimensions. *Journal of Family Studies*, 28(4), 567-583.
- Péloquin, K., Brassard, A., Lafontaine, M. F., & Cyr, C. (2022). Romantic attachment, jealousy, and love styles. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(5), 712-731.
- Pilishvili t, S., Koyanongo E. (2016). The representation of love among Brazilians, Russians and Central Africans: a comparative analysis // *Psychology in Russia*. 2016. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/the-representation-of-love-among-brazilians-russians-and-central-africans-a-comparative-analysis> (Erişim: 27.04.2025).
- Roberts, B. W., Walton, K. E., & Viechtbauer, W. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: a meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological bulletin*, 132(1), 1.
- Rohmann, A., Piontkowski, U., & van Randenborgh, A. (2016). Cultural influences on love styles. *International Journal of Intercultural Relations*, 55, 34-45.
- Schmitt, D. P., Allik, J., McCrae, R. R., & Benet-Martínez, V. (2007). The geographic distribution of Big Five personality traits: Patterns and profiles of human self-description across 56 nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(2), 173-212.

- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and social psychology bulletin*, 18(5), 536-545.
- Shaver, P., & Hazan, C. (1987). Being lonely, falling in love. *Journal of Social Behavior and Personality*, 2(2), 105.
- Smith, R., & Klases, A. (2016). Predictors of love attitudes: The contribution of cultural orientation, gender attachment style, relationship length and age in participants from the UK and Hong Kong. *Interpersona*, 10(1), 95-109.
- Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Sorokowski, P., Kowal, M., Sternberg, R. J., & Sorokowska, A. (2023). Modernization, collectivism, and gender equality predict love experiences in 45 countries. **Scientific Reports**, 134-149.
- Sprecher, S., & Regan, P. C. (1998). Passionate love and relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 60(1), 100-110.
- Sternberg, R. J. (2018). *The triangular theory of love: Intimacy, passion, and commitment revisited*. Cambridge University Press.
- Tatar, A. (2017). Türkçeye uyarlanmış Beş Faktör Kişilik Testi: Güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(1), 23-39.
- Waldenfels, B. (2016). Responsive love. *Primerjalna Knjizevnost*, 39(1), 15.
- White, G. L., Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (2004). The big five and love styles. *Personality and Individual Differences*, 36(7), 1519-1529.
- Zeng, W., Liu, H., & Lin, X. (2016). Love styles and relationship satisfaction in Chinese young adults. *Asian Journal of Social Psychology*, 19(4), 456-468.

EXTENDED ABSTRACT*GENİŞLETİLMİŞ ÖZET***DEVELOPMENT OF HEALTH TOURISM IN TURKEY AND THE WORLD: A
COMPILATION IN THE CONTEXT OF SOCIAL SCIENCES**

This study aims to examine women's attitudes toward love in relation to their personality traits and demographic variables. The research was designed using a quantitative methodology and adopted a descriptive research approach, specifically the relational survey model (Karasar, 2016). The study was conducted during the summer of 2024 with 520 women aged over 20, residing in the central districts of Konya, Turkey. The participants represented diverse educational backgrounds, income levels, employment statuses, and marital statuses. Due to the large size of the population, a convenience sampling method, one of the random sampling techniques, was employed. Prior to participation, individuals were informed about the study and provided informed consent. Three data collection tools were used in this research: the Attitudes Toward Love Scale: Short Form, the Personal Information Form, and the Big Five Personality Test (50-item version). The Attitudes Toward Love Scale: Short Form, developed by Hendrick, Hendrick, and Dicke (1998), is based on Lee's (1973) love typology and was designed to identify the forms of love individuals experience in their romantic relationships. This instrument assesses six different types of love: altruistic love, passionate love, possessive love, game-playing love, logical love, and friendly love.

An evaluation of the study's results reveals that certain demographic variables, such as age and educational background, have significant effects on personality traits. As noted in Costa and McCrae's (1992) Five-Factor Model of Personality, increased age is generally associated with higher levels of agreeableness and conscientiousness, while extraversion tends to remain stable—an outcome also reflected in this study. Specifically, participants aged 31–35 scored higher on agreeableness and conscientiousness, whereas women aged 41 and above exhibited significant differences in emotional stability. Analyses based on age groups also showed that possessive love was more prevalent among younger adults. Younger participants were found to experience love in a more passionate and possessive manner, a pattern consistent with Sternberg's (1986) Triangular Theory of Love, which emphasizes the intensity of commitment and passion in earlier life stages. In terms of education, participants with higher educational attainment scored significantly higher on agreeableness and conscientiousness. This finding aligns with the results of John and Srivastava (1999), who found a positive correlation between education level and certain personality traits. Regarding income level, participants with higher income reported higher levels of extraversion and conscientiousness, underscoring the influential role of economic well-being on women's personality expression. This supports Roberts et al. (2006), who indicated that income is positively associated with extraversion and conscientiousness, but not significantly related to other personality dimensions—a result echoed in the present study. Relationship status was also found to be a significant factor. Married participants demonstrated higher levels of agreeableness and conscientiousness, while those currently in a romantic relationship (but not married) tended to express love in more passionate and possessive ways. The findings of this study support previous research by Gottman et al. (1998), which indicated that married individuals tend to display higher levels of conscientiousness and agreeableness, while those in romantic relationships (but not married) exhibit more passionate and possessive tendencies. When love marriages were analyzed in terms of relationship type, individuals in such unions demonstrated more passionate, friendly, and harmonious love styles. These results reinforce previous findings suggesting that love-based marriages are more likely to foster passionate and compatible relationships (Levine et al., 1995). According to Galinha et al. (2014), the cultural environment in which individuals are raised can influence the personality traits they prioritize in romantic relationships. In this study, individuals living in metropolitan areas scored lower on possessive and game-playing love, indicating a more individualistic orientation. In contrast, participants from smaller towns and rural areas demonstrated more altruistic and possessive attitudes in romantic relationships. A significant negative correlation was found between possessive love and both conscientiousness and emotional stability, consistent with findings from Balki Tekin (2023), who suggested that possessive love is more prevalent among anxious and insecure individuals. Passionate love showed positive correlations with extraversion, conscientiousness, agreeableness, and openness to experience (intellect/imagination). Shaver and Hazan (1987) emphasized the positive relationship between passionate love and emotional stability among extraverts, while Klohnen and Luo (2003) found that passionate love is more prominent in individuals who are both extraverted and creative. Similarly, in the present study, a positive correlation between extraversion and passionate love was identified. Game-playing love (ludus) demonstrated negative correlations with agreeableness and conscientiousness, supporting the conclusion that individuals with this love style tend to favor flexibility and independence in romantic relationships. Logical love (pragma) was positively associated with conscientiousness and openness to experience, suggesting that individuals with this orientation tend to be more structured and responsible—an alignment with rationality and planning, as also reported by White, Hendrick, and Hendrick (2004). Altruistic love (agape) showed a negative correlation with agreeableness and conscientiousness, implying that individuals who engage in altruistic love may be less concerned with social harmony—an observation supported by Balki Tekin (2023). Similarly, Zeng et al. (2016), in their study with Chinese university students, identified four love styles—game-playing lovers, rational lovers, emotional lovers, and those who deny love. They reported a negative relationship between ludus and conscientiousness, and strong links between eros (passionate love) and traits such as extraversion and agreeableness—findings that align closely with this study. The findings also correspond with the work of White, Hendrick, and Hendrick (2004), who explored the relationship between the Five-Factor Model of personality and love attitudes. Additionally, the results parallel Gerlach, Driebe, and Reinhard's (2020) findings, which underscore the importance of conscientiousness and emotional stability in romantic relationships, while also revealing some notable differences. Ahmetoglu et al. (2010) also demonstrated that agreeableness and conscientiousness are positively associated with intimacy and commitment, while extraversion is aligned with passion. Their research also showed that passion tends to decline over time while commitment increases—an observation supported by this study as well. In conclusion, the findings of this study highlight the significant relationships between types of love and personality traits, and how these relationships vary across different demographic variables. Future research could include male participants, broader age ranges, and focus on different cultural and socioeconomic backgrounds to examine love attitudes and personality traits in more detail. Longitudinal studies could track changes in these relationships over time, while cross-cultural comparisons would further illuminate how personality traits interact with various expressions of love, offering valuable insights for practical applications.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>			GAMZE AKSAN	
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>			Kadınların Aşka Dair Tutumlarının Kişilik Özellikleri İle İlişkisi: Uygulamalı Bir Çalışma	
Tarih <i>Date</i>			28.02.2025	
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) Manuscript Type (Research Article, Review etc.)			Araştırma Makalesi	
Yazarların Listesi / List of Authors				
<i>Sıra</i> <i>No</i>	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	GAMZE AKSAN	%50	Bulunmamaktadır .	
2	FATMA NUR ERDAL	%50	Bulunmamaktadır .	